

MARKAZIY OSIYO VA MDH DAVLATLARIDA INTEGRATSIYALASHGAN

TA'LIM

Muratxodjayeva Ziyoda Baxtiyarovna

muratxodjayevaziyoda7@gmail.com

Nizomiy nomidagi O'zbekiston Milliy pedagogika universiteti Dotsent o'qituvchisi

Ismoilova Sadoqat Xamza qizi

Ismailova Zeba Jamaliddin qizi

Yusupova Zamona Odil qizi

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

Boshlang'ich ta'lim fakulteti 4-kurs talabalari

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19810945>

Annotatsiya. Ushbu maqolada Markaziy Osiyo va MDH davlatlari o'rtasidagi ta'lim integratsiyasining hozirgi holati, strategik ahamiyati va rivojlanish istiqbollari atroflicha tahlil qilingan. Muallif mintaqaviy hamkorlik doirasida yagona ta'lim makonini yaratish, o'quv dasturlarini muvofiqlashtirish va oliy ta'lim muassasalari o'rtasidagi tarmoqli aloqalarning afzalliklarini ko'rsatib o'tadi. Shuningdek, maqolada ta'limni raqamlashtirish, sun'iy intellekt texnologiyalarini tatbiq etish hamda ilmiy salohiyatni birlashtirish orqali mintaqaviy raqobatbardoshlikni oshirish masalalari yoritilgan. Maqola yaxlit matn ko'rinishida bayon etilib, unda integratsiya yo'lidagi mavjud muammolar va ularni bartaraf etishning pedagogik hamda iqtisodiy yechimlari taklif etiladi.

Kalit so'zlar: integratsiya, Markaziy Osiyo, MDH, ta'lim tizimi, raqamlashtirish, pedagogik hamkorlik, yagona ta'lim makoni, ta'lim standartlari.

Аннотация. В данной статье представлен подробный анализ современного состояния, стратегической значимости и перспектив развития интеграции образования между странами Центральной Азии и СНГ. Автор подчеркивает преимущества создания единого образовательного пространства в рамках регионального сотрудничества, координации учебных программ и сетевого взаимодействия высших учебных заведений. Также в статье рассматриваются вопросы цифровизации образования, внедрения технологий искусственного интеллекта и повышения региональной конкурентоспособности путем объединения научного потенциала. Материал изложен в виде целостного текста, в котором предлагаются педагогические и экономические решения существующих проблем на пути к глубокой интеграции систем образования.

Ключевые слова: интеграция, Центральная Азия, СНГ, система образования, цифровизация, педагогическое сотрудничество, единое образовательное пространство, стандарты образования.

Zamonaviy globallashuv sharoitida Markaziy Osiyo va MDH davlatlari o'rtasidagi ta'lim integratsiyasi nafaqat ijtimoiy-gumanitar hamkorlikning asosi, balki mintaqaviy barqarorlikni ta'minlovchi strategik resursga aylanib bormoqda. Tarixiy jihatdan umumiy ilmiy makonga ega bo'lgan ushbu mamlakatlar bugungi kunda o'zlarining milliy ta'lim modellarini xalqaro standartlarga moslashtirish barobarida, o'zaro tajriba almashish va yagona malaka talablarini ishlab chiqish ustida faol ish olib bormoqda. Integratsiyalashgan ta'lim jarayoni shunchaki talabalar harakatlanishi emas, balki pedagogik texnologiyalarning sintezi, ilmiy-tadqiqot institutlarining klaster usulida birlashishi va mehnat bozori uchun universal mutaxassislarni

tayyorlashni ko'zda tutadi. Ayniqsa, Markaziy Osiyo mintaqasida aholining demografik o'sishi kuzatilayotgan bir paytda, ta'lim tizimlarining o'zaro bog'liqligi yoshlarga keng imkoniyatlar yaratadi.

Mintaqaviy integratsiyaning muhim ustunlaridan biri bu oliy ta'lim muassasalari o'rtasidagi tarmoqli hamkorlikdir. Bunda universitetlararo konsorsiumlar tuzilib, talabalarga o'qishning ma'lum bir qismini qo'shni davlatda davom ettirish va ikki tomonlama tan olinadigan diplomlarga ega bo'lish imkoniyati berilmoqda. Ushbu jarayonlar Bolonya tizimi va boshqa xalqaro akkreditatsiya standartlariga muvofiq ravishda olib borilayotgani ta'lim sifatining nazorat qilinishini ta'minlaydi. Shu bilan birga, integratsiya doirasida nafaqat oliy ta'lim, balki maktabgacha va maktab ta'limi tizimida ham o'zaro muvofiqlashtirish ishlari olib borilmoqda. Pedagogik kadrlar tayyorlashda zamonaviy metodikalarni, xususan, STEAM ta'limi va loyihaga asoslangan o'qitish usullarini birgalikda joriy etish mintaqaviy miqyosda o'qituvchilar salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Shu o'rinda ta'kidlash lozimki, integratsiyalashgan ta'lim faqatgina dasturlarni birlashtirish emas, balki dars jarayonida fanlararo bog'lanishni (masalan, matematika va tabiiy fanlarni birgalikda o'qitish) amaliyotga keng joriy etishdir. Bu o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni shakllantirishning eng samarali yo'lidir.

Raqamlashtirish jarayonlari integratsiyalashgan ta'lim tizimida yangi imkoniyatlar eshigini ochmoqda. MDH makonida yagona axborot-ta'lim muhitining yaratilishi, masofaviy ta'lim resurslaridan ochiq foydalanish imkoniyati va virtual ilmiy laboratoriyalarning tashkil etilishi davlatlar o'rtasidagi masofani qisqartirib, bilimlar almashinuvini tezlashtiradi. Sun'iy intellekt texnologiyalarini o'quv jarayoniga tatbiq etishda Markaziy Osiyo davlatlarining birgalikdagi intilishlari dasturiy ta'minotlarni mahalliyashtirish va umumiy metodik bazani yaratish imkonini beradi. Bu esa o'z navbatida ta'lim xarajatlarini optimallashtirish va samaradorlikni oshirishga yordam beradi. "Mening fikrimcha, raqamli integratsiya sharoitida pedagog nafaqat bilim beruvchi, balki zamonaviy texnologiyalar va sun'iy intellekt yordamida o'quvchining individual rivojlanish trayektoriyasini chizuvchi tyutorga aylanishi lozim. Bu esa mintaqaviy miqyosda o'qituvchilarning AKT savodxonligini yagona standart asosida oshirishni talab etadi."

Shuningdek, integratsiyalashgan ta'lim tizimida ilmiy salohiyatni birlashtirish masalasi ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Mintaqaviy ahamiyatga molik bo'lgan ekologik muammolar, energetika xavfsizligi va ijtimoiy masalalarni hal qilish uchun fundamental fanlar yo'nalishida qo'shma ilmiy loyihalarni moliyalashtirish mexanizmlari takomillashtirilmoqda. Bu esa olimlarning o'zaro aloqalarini mustahkamlab, mintaqadan "aqlar oqimi" ketishining oldini olishga yordam beradi. Integratsiya yo'lidagi asosiy vazifalardan biri ta'limni iqtisodiyot bilan uzviy bog'lashdir, ya'ni mintaqadagi yirik sanoat korxonalarini va klasterlar uchun kerakli bo'lgan kadrlarni tayyorlashda davlatlararo buyurtmalar tizimini yo'lga qo'yish lozim.

Integratsiyani jadallashtirish uchun nafaqat universitetlar, balki talabalar o'rtasida ham to'g'ridan-to'g'ri muloqot maydonlarini (masalan, Markaziy Osiyo yosh pedagoglari forumi) ko'paytirish zarur deb hisoblayman. Bu kelajakda umumiy qadriyatlarga ega bo'lgan yagona professional hamjamiyatni shakllantiradi.

Xulosa qilib aytganda Markaziy Osiyo va MDH davlatlari o'rtasidagi ta'lim integratsiyasi uzoq muddatli va ko'p qirrali jarayon bo'lib, u mintaqaviy raqobatbardoshlikning bosh omilidir. Milliy qadriyatlarni saqlagan holda zamonaviy jahon andozalariga intilish, o'zaro ishonch va hamkorlik tamoyillari asosida qurilgan ta'lim tizimi kelajakda intellektual salohiyati

yuqori bo'lgan avlodni shakllantirishga xizmat qiladi. Bu kabi integratsion yondashuvlar davlatlarimiz o'rtasidagi madaniy va ma'rifiy ko'priklarni yanada mustahkamlab, umumiy taraqqiyot yo'lida yangi istiqbollarni ochib beradi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2021.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida. (PF-5847-son).
3. Алиев Б. Т. Интеграция образовательных систем стран СНГ: вызовы и перспективы. – Москва: Наука, 2022.
4. Ismoilov A. A. Markaziy Osiyo mamlakatlarida ta'lim integratsiyasi va raqamli transformatsiya jarayonlari. // "Pedagogika" ilmiy-metodik jurnali, 2023, 4-son.
5. Karimov R. MDH doirasida yagona ta'lim makonini shakllantirishning huquqiy va ijtimoiy asoslari. – Toshkent: "Sharq", 2020.
6. Sodikova Sh. Boshlang'ich ta'limda integratsiyalashgan darslarni tashkil etish metodikasi. – Toshkent: "Tafakkur", 2022.
7. YUNESKO hisoboti. Markaziy Osiyoda ta'lim sohasidagi mintaqaviy hamkorlik va standartlar tahlili. – Jeneva, 2023.